

RECENSION

Männens kamp mot matriarkatet

Genom att bygga upp en bekant värld på ett omvänt sätt synliggör **Gerd Brandtenberg** sånt som vi sällan ifrågasätter.

Gerd Brandtenberg: *Egalias döttrar*.
Översättning av Ebba Witt-Brattström.
Pax forlag 1977

Egalias döttrar är en bok där könen är ombytta, men ändå inte. Det är alltså kvinnorna som styr och som är familjeöverhuvuden och männen tar hand om barnen och friserar skägget.

Att könen har de platser de har i det fiktiva landet Egalia går till stor del att förklara genom hur familjerna fungerar. Männens underordnade plats i familjen beror på att de avlar barnen, därför kan moderskänslor aldrig bli lika starka som faderskänslor och det är givetvis faderns uppgift att ta hand om barnen. Det blir på så sätt svårt för män att tävla med kvinnorna när det gäller yrkesliv. Män vill ju inte lämna sina barn medan de jobbar långa timmar på kontoret och så finns ju den besvärliga amningsperioden då männen ränner mellan hemmet och sin kvinnas arbetsplats för att hans barn är hungrigt och behöver ammas. Allt det här förklaras som om inget annat sätt att sköta saker på vore möjligt och så byggs en allt för bekant värld upp på ett helt annat sätt.

Fjolliga manstimmer

Det är också genom en familj som Brand-

tenberg introducerar läsaren till den främmande, men mycket bekanta värld hon skapat. Petronius som just börjat bli en man är bokens huvudperson. Han är inte särskilt vacker och tror därför inte att han kan vänta sig att någon kvinna ska ge honom faderskapsbeskydd (gifta sig med honom).

Petronius dröm är ändå att bli dykar-kvinna, något som är omöjligt för män och genom det börjar Petronius och de andra unga männens kamp mot det matriarkat de lever i. Till sin hjälp har de herken (ungkarlen) Uggelberg som i bokens början bara är ett fjolligt och osäkert manstimme, men med maskulinisternas hjälp utvecklas han och hans stora hus till ett stöd för rörelsen. Till slut vågar han till och med ta av sig peruken och visa sin skamliga flint.

Omsvängt men oförändrat

Boken är en utmärkt studie i hur kön skapas och upprätthålls trots att (eller på grund av att) den ofta är ganska banal. Utan det spännande språket och det faktum att de unga männen faktiskt bestämmer sig för att kämpa mot matriarkatet, så kunde det vara frågan om vilken ungdomsbok som helst.

Det Brandtenberg gör med språket är till stor del det samma som hon gör med könen; hon svänger om det utan att

egentligen förändra något alls. Människor blir kvinniskor och Lucia är en flitigt använd svordom. Maskulinisternas kamp är till stor del den samma som många feministers och vid ett skede ordnar de till och med en ph-bränning. En ph är naturligtvis en penis-hållare.

Synliggör kön

Egalia är alltså en plats där kön mer än något annat definierar vem man är. Det kan låta orealistiskt, men är nog ett medvetet val som gjorts för att lyfta fram också de små obetydliga faktorer som tillsammans är kön. Brandtenberg har varit så mån om att få fram det här att hon varit villig att spela hur-skulle-du-känna-dig kortet, vilket kan verka desperat, men i det här fallet lyckas. Ph:n är ett exempel på det, tanken att män skulle tvingas tränga in sin penis i ett trångt, obekvämt och kliande tygrör känns löjlig, men just de faktorer som verkar mest överdrivna, som språket och ph:n, är faktiskt realiteter (något som borde vara onödigt att påpeka, men som jag under bokens gång ständigt måste påminna mig själv om).

Boken blir på det sättet ett medel med vars hjälp man kan synliggöra kön där det allt för ofta förblir osynligt genom sin självklarhet. För vem ifrågasätter bh- användningen?

Summan av det könade språket och en syn på män som utgår från deras roll som barn-avlare blir i boken att olika regler gäller för olika kön. Den maktfaktor som reglerna är för bokens karaktärer formar deras liv och i förlängningen maskulinisternas kamp mot påtvingade könsroller och ett liv som inte är deras eget. Könen som Brandtenberg presenterar i boken är definitivt stereotypa, lika så problemen som kvinniskorna har, men att de inte är nya eller unika är själva poängen. Problemen i Egalia är synliga och ändå är försöken till förändring inte tillräckliga.

Nina Nyman
studerar kvinnovetenskap
vid Åbo Akademi
nina.nyman@abo.fi